

ПІДГОТОВКА КОНЦЕРТМЕЙСТЕРА У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ТА ВИКЛИКИ СУЧАСНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ

Назарчук Х. А.

*асистент кафедри музикознавства та хорового мистецтва
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

Концертмейстерська діяльність характеризується багатовекторністю та інтегративністю, що зумовлює її особливе місце в системі музично-виконавського мистецтва. На відміну від сольного виконавця, концертмейстер функціонує у просторі постійної художньої взаємодії, яка передбачає не лише високий рівень технічної майстерності, але й здатність до співтворчості, гнучкого реагування на виконавські наміри партнера та спільного формування інтерпретаційної концепції твору. Його діяльність охоплює виконавську, ансамблеву, педагогічну, організаційну та психологічну сфери, що в сукупності визначає її поліфункціональний характер. Концертмейстер не лише відтворює музичний текст, а й забезпечує ансамблеву цілісність виконання, бере участь у формуванні виконавських навичок студента, організовує репетиційний процес та створює сприятливе емоційно-психологічне середовище для творчої роботи [3; с. 88].

Така багатофункціональність зумовлює необхідність формування у майбутніх концертмейстерів цілісної системи професійних компетентностей, що охоплюють виконавську, ансамблеву, педагогічну та комунікативно-психологічну складові. У контексті компетентнісного підходу особливого значення набуває здатність до інтеграції знань і вмінь у реальній професійній діяльності. Виконавська компетентність передбачає досконале володіння інструментом, навички читання з аркуша, транспонування та стилістичну обізнаність. Ансамблева компетентність проявляється у слуховій чутливості, відчутті темпу і ритму партнера, синхронності виконання та гнучкості інтерпретаційних рішень. Педагогічна складова включає здатність до пояснення музичного матеріалу, корекції виконавських помилок і застосування індивідуального підходу до студента. Водночас психологічні та комунікативні компетентності, такі як емпатія, стресостійкість, уміння співпрацювати та педагогічна тактовність, забезпечують ефективну взаємодію у процесі навчання та виконавської діяльності. Важливою ознакою професійної діяльності концертмейстера є також здатність до швидкої адаптації до змінних умов, що формує його професійну мобільність. [5; с. 127]

Одним із ключових аспектів діяльності концертмейстера є інтерпретаційна свобода, яка реалізується у межах авторського задуму та стилістичних норм. У цьому контексті концертмейстер виступає як співінтерпретатор, який разом із солістом формує художній образ твору, адаптує фактурні та динамічні параметри до індивідуальних особливостей партнера, забезпечує цілісність музичної драматургії. Інтерпретаційна свобода виявляється у варіативності динамічних відтінків, агогічних нюансах, тембрових та артикуляційних рішеннях, проте вона завжди обмежена необхідністю ансамблевої узгодженості, що вимагає високого рівня професійної культури та художнього мислення.[1, с. 42]

Специфіка концертмейстерської роботи у навчальному процесі визначається її фрагментарним характером, що пов'язаний із багаторазовим повторенням окремих музичних побудов, опрацюванням технічних елементів та деталізацією виконавських завдань. Така організація роботи вимагає від концертмейстера значної витримки, терпіння, уважності до найменших нюансів, а також здатності підтримувати мотивацію студента в умовах тривалої та інколи монотонної праці. У цьому аспекті концертмейстер фактично виконує функцію співвикладача, беручи активну участь у формуванні професійних навичок майбутнього музиканта, що суттєво розширює його роль у системі вищої мистецької освіти.

Суттєвих трансформацій зазнала концертмейстерська підготовка в умовах дистанційного навчання, яке стало важливим викликом для сучасної мистецької освіти. Відсутність безпосередньої ансамблевої взаємодії, технічні обмеження синхронного виконання та зменшення ролі невербальної комунікації ускладнюють традиційні форми роботи концертмейстера. Водночас цифрове середовище відкриває нові можливості для професійного розвитку, зокрема використання відеозаписів для аналізу власного виконання, активізацію самостійної роботи студентів, застосування цифрових нотних ресурсів та мультимедійних засобів навчання. Таким чином, дистанційне навчання не може повністю замінити традиційні форми ансамблевої практики, однак виступає важливим доповненням до них, сприяючи формуванню нових професійних умінь і навичок концертмейстера в умовах сучасного освітнього простору. [2; с. 3]

Підготовка концертмейстера у вищій школі є складним і багатовимірним процесом, що передбачає інтеграцію виконавської, педагогічної та психологічної складових. Поліфункціональність професійної діяльності концертмейстера визначає необхідність формування широкого спектра компетентностей, які забезпечують ефективну професійну діяльність у сучасних умовах. Особливого значення набуває розвиток інтерпретаційної свободи, ансамблевого мислення та комунікативних навичок. Водночас цифровізація освіти та поширення дистанційного

навчання висувають нові вимоги до змісту і методів підготовки майбутніх фахівців.

Література:

1. Михалюк А. В. Концептуальні положення формування виконавчої культури майбутніх вчителів музики засобами української фортепіани. *ОД. № 2 (29)*. С. 40–50, червень 2020. DOI: <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2020.2.4>
2. Міщанчук В. С. Suggestive techniques in music-performing training of future teachers of music art. *SHS Web of Conferences*. 2020. Vol. 75. 04007. <https://doi.org/10.1051/shsconf/20207504007>
3. Оболенська М. Стратегії формування інтерактивної ансамблевої взаємодії для ефективної роботи піаніста-концертмейстера. *Українська музика*. 2025. № 1. DOI: 10.32782/2224-0926-2025-1-52-8
4. Переверзева О. В. Поліфункціональність професійних компетенцій концертмейстера як педагогічна проблема. *Молодь і ринок*. 2019. № 10 (177). С. 158–164. DOI: 10.24919/2308-4634.2019.166385
5. Стребкова Д. О., Науменко І. О. Підготовка сучасного піаніста-концертмейстера в умовах соціокультурних трансформацій. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання*. 2021. № 60. С. 256–261.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-630-3-70>

ОРКЕСТРОВЕ ВИКОНАВСТВО В СИСТЕМІ СУЧАСНОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ: ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВИКОНАВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

Охманюк В. Ф.

*заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри музичного мистецтва,
декан факультету культури і мистецтв
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна*

Сучасний етап розвитку мистецької освіти характеризується активним пошуком нових підходів до вдосконалення професійної підготовки майбутніх музикантів. Проблематика розвитку мистецької освіти розглядається як важливий чинник формування творчої особистості та професійної компетентності майбутнього фахівця. В умовах сучасних освітніх трансформацій особливої актуальності набуває